

**ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИХ І БЕЗПЕКОВИХ ЧИННИКІВ
ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ У СИСТЕМІ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ**

**ASSESSMENT OF INVESTMENT, INNOVATION AND SECURITY FACTORS OF LAND USE IN
THE SYSTEM OF TERRITORIAL DEVELOPMENT OF REGIONS**

Мамонов Костянтин Анатолійович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри земельного адміністрування та геоінформаційних систем, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова, Харків, Україна, e-mail: Kostyantyn.Mamonov@kname.edu.ua,

<https://orcid.org/0000-0002-0797-2609>

Гой Василь Васильович, кандидат економічних наук, асистент кафедри земельного адміністрування та геоінформаційних систем, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова, Харків, Україна, e-mail: Vasyl.Hoi@kname.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-1822-4478>

Ковальчук Василь Степанович, аспірант кафедри земельного адміністрування та геоінформаційних систем, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова, Харків, Україна e-mail: vasyl.kovalchuk@kname.edu.ua

<https://orcid.org/0009-0007-1394-7008>

Мамонов Владислав Костянтинович, здобувач вищої освіти Навчально-науковий інститут комп'ютерного моделювання, прикладної фізики та математики, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків, Україна

E-mail – thevladwork@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0009-9323-6760>

Анотація: Визначено, що формування сучасної системи земельних відносин спрямовано на підвищення ефективності використання земель для забезпечення територіального розвитку на регіональному рівні. Особливого значення має формування кількісної основи забезпечення територіального розвитку використання земель регіонів на основі здійснення оцінки для прийняття обґрунтованих рішень і розробки пропозицій підвищення ефективності землекористування.

Досягнута мета щодо формування напрямів оцінки інвестиційно-інноваційних і безпекових чинників використання земель у системі територіального розвитку регіонів.

Вирішені завдання: виокремлення інвестиційно-інноваційних і безпекових чинників використання земель; розробка напрямів оцінки інвестиційно-інноваційних і безпекових чинників використання земель у системі територіального розвитку регіонів.

У результаті дослідження на основі систематизації теоретико-методичних положень і нормативно-правового забезпечення, виокремлені локальні інвестиційно-інноваційні та безпекові чинники територіального розвитку використання земель регіонів. Запропоновані напрями оцінки локальних і узагальнюючих інвестиційно-інноваційних та безпекових показників. Визначені методи оцінки та запропоновані узагальнюючі моделі. Представлені заходи дозволили сформуванню кількісної основи для прийняття обґрунтованих рішень у системі забезпечення територіального розвитку використання земель регіонів.

Ключові слова: територіальний розвиток використання земель, оцінка земель регіонів, інвестиційно-інноваційні показники, безпекові показники, експертні методи, аналітичні методи, моделі оцінки.

Вступ. Формування сучасної системи земельних відносин спрямовано на підвищення ефективності використання земель для забезпечення територіального розвитку на регіональному рівні. За останні роки відбувається уповільнення або зниження основних чинників землекористування, скорочення рівня нормативної грошової оцінки, гальмуються показники функціонування діяльності сфер на регіональному рівні.

Для забезпечення територіального розвитку використання земель регіонів на недостатньому рівні сформовано нормативно-правове забезпечення. Визначені окремі законодавчі акти, які характеризуються напрями та особливості розвитку регіонів та інших територій, використання земель. Слід вказати на розробку теоретико-методичної платформи щодо визначення та оцінки рівня територіального розвитку використання земель регіонів.

Поряд з цим, особливого значення має формування кількісної основи забезпечення територіального розвитку використання земель регіонів на основі здійснення оцінки для прийняття обґрунтованих рішень і розробки пропозицій підвищення ефективності землекористування. У цьому процесі для комплексної оцінки необхідно враховувати інвестиційно-інноваційні й безпекові чинники використання земель у системі територіального розвитку регіонів.

Таким чином, тема дослідження відносно оцінки інвестиційно-інноваційних і безпекових чинників використання земель у системі територіального розвитку регіонів є актуальною.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є формування напрямів оцінки інвестиційно-інноваційних і безпекових чинників використання земель у системі територіального розвитку регіонів.

Представлене дослідження здійснюється у розрізі наступних завдань:

- виокремлення інвестиційно-інноваційних і безпекових чинників використання земель;
- розробка напрямів оцінки інвестиційно-інноваційних і безпекових чинників використання земель у системі територіального розвитку регіонів.

Огляд теоретичних положень. Окремі теоретичні обґрунтування щодо визначення територіального розвитку використання земель регіонів, його структурних елементів представлені у роботах авторів [1, 2, 3].

Поряд з цим, особливого значення має розробка та реалізація напрямів оцінки рівня територіального розвитку використання земель регіонів для формування кількісної основи прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Основна частина. У системі територіального розвитку використання земель регіонів визначаються інвестиційно-інноваційні чинники, які характеризуються відповідними напрямами, особливостями, ознаками. У цьому контексті слід відзначити наукові розробки [4, 5].

Характеризуючи нормативно-правове забезпечення, визначені інвестиційно-інноваційні чинники територіального розвитку використання земель регіонів, зокрема рівні:

- забезпечення інвестиційної діяльності;
- стейкхолдерних відносин між суб'єктами інвестиційної діяльності;
- державного регулювання інвестиційної діяльності;
- державної підтримки інвестиційних проектів;
- забезпечення захисту інвестицій;
- формування і забезпечення іноземних інвестицій;
- забезпечення та здійснення інноваційної діяльності;
- державного регулювання та управління у науковій і науково-технічній діяльності;
- формування та застосування фінансово-кредитних та податкових інструментів державного регулювання у сфері наукової і науково-технічної діяльності;
- грантової підтримки наукової і науково-технічної діяльності за рахунок коштів державного бюджету;
- державної підтримки міжнародного наукового та науково-технічного співробітництва [6].

В системі територіального розвитку особливого значення має визначення та характеристика інвестиційної привабливості земель, як комплексної категорії, що враховує напрями та особливості землекористування, рівень інвестиційної активності, взаємодію стейкхолдерів, інструменти забезпечення інвестиційної привабливості та ін. У цьому контексті слід відзначити наукові розробки [7, 8, 9].

При цьому визначаються напрями оцінки інвестиційної привабливості, відповідні чинники, що впливають на цей процес, методи і моделі.

У сучасних умовах у системі територіального розвитку використання земель набувають актуальності безпекові чинники. Визначаються рівень екологічної, військової, фінансово-економічної, політичної, соціальної, майнової, техногенної, транспортної, трудової, правової безпеки.

Визначені безпекові чинники охорони земель відповідно до нормативно-правового забезпечення, а саме рівні:

- контролю у сфері охорони земель;
- державної комплексної системи спостережень;
- розробки та реалізації державної та регіональної програм використання й охорони земель;
- економічного стимулювання впровадження заходів щодо використання та охорони земель і підвищення родючості ґрунтів;
- забезпечення охорони земель;
- моніторингу земель і ґрунтів;
- фінансування заходів у сфері охорони земель;
- соціального і правового захисту посадових осіб спеціально уповноважених органів виконавчої влади у сфері державного контролю за використанням та охороною земель [10].

Таким чином, виокремлені локальні інвестиційно-інноваційні та безпекові чинники оцінки рівня територіального розвитку використання земель регіонів (табл. 1).

Таблиця 1 – Локальні інвестиційно-інноваційні та безпекові чинники оцінки рівня територіального розвитку використання земель регіонів

Table 1 – Local investment, innovation and security factors for assessing the level of territorial development of land use in regions

Групи локальних чинників	Позначення	Методи оцінки
Локальні інвестиційно-інноваційні чинники		
Чинники, виокремлені на основі нормативно-правового забезпечення	<i>TDLU₁₁, TDLU₁₂, TDLU₁₃, TDLU₁₄, TDLU₁₅, TDLU₁₆, TDLU₁₇, TDLU₁₈, TDLU₁₉, TDLU₁₁₀, TDLU₁₁₁.</i>	експертні
Рівень формування та використання капітальних інвестицій	<i>TDLU₁₁₂.</i>	аналітичні
Локальні безпекові чинники		
Рівні екологічної, військової, фінансово-економічної, політичної, соціальної, майнової, техногенної, транспортної, трудової, правової безпеки	<i>TDLU₂₁, TDLU₂₂, TDLU₂₃, TDLU₂₄, TDLU₂₅, TDLU₂₆, TDLU₂₇, TDLU₂₈, TDLU₂₉, TDLU₂₁₀.</i>	експертні
Чинники, виокремлені на основі нормативно-правового забезпечення	<i>TDLU₂₁₁, TDLU₂₁₂, TDLU₂₁₃, TDLU₂₁₄, TDLU₂₁₅, TDLU₂₁₆, TDLU₂₁₇, TDLU₂₁₈.</i>	експертні

Визначені напрями оцінки інвестиційно-інноваційних та безпекових чинників оцінки рівня територіального розвитку використання земель регіонів:

- формування інформаційно-аналітичного забезпечення оцінки;
- аналіз та систематизацій нормативно-правового забезпечення;
- виокремлення локальних інвестиційно-інноваційних та безпекових чинників оцінки рівня територіального розвитку використання земель регіонів;
- формування системи інвестиційно-інноваційних та безпекових показників;
- оцінка локальних інвестиційно-інноваційних та безпекових показників із застосуванням експертних і локальних методів;
- побудова моделі оцінки узагальнюючих інвестиційно-інноваційних та безпекових показників;
- оцінка узагальнюючих інвестиційно-інноваційних та безпекових показників;
- інтерпретація отриманих результатів.

Враховуючи напрями оцінки, розроблені моделі оцінки узагальнюючих інвестиційно-інноваційних та безпекових показників:

$$[(TDLU)]_{-1} = \sqrt{12 \& [(TDLU)]_{-11} * \dots * [(TDLU)]_{-12} }, \quad (1)$$

$$[(TDLU)]_{-2} = \sqrt{(12 \cdot [(TDLU)]_{-21} \cdot \dots \cdot [(TDLU)]_{-218})}. \quad (2)$$

де $[(TDLU)]_{-1}$, $[(TDLU)]_{-2}$ – узагальнюючі інвестиційно-інноваційні та безпекові показники, відн. од.

На основі отриманих результатів, здійснюється їх інтерпретація. Крім того формується кількісна основа для інтегральної оцінки рівня територіального розвитку використання земель, його прогнозування та розробка заходів підвищення ефективності землекористування й забезпечення територіального розвитку.

Висновки. Отже, у результаті дослідження на основі систематизації теоретико-методичних положень і нормативно-правового забезпечення, виокремлені локальні інвестиційно-інноваційні та безпекові чинники територіального розвитку використання земель регіонів. Запропоновані напрями оцінки локальних і узагальнюючих інвестиційно-інноваційних та безпекових показників. Визначені методи оцінки та запропоновані узагальнюючі моделі. Представлені заходи дозволили сформуванню кількісну основу для прийняття обґрунтованих рішень у системі забезпечення територіального розвитку використання земель регіонів.

Перелік посилань

1. Трегуб М. В. Формування просторової інформації для державного земельного кадастру: монографія. Нац. Гірни. ун-т. Д. : НГУ, 2014. 136 с.,
2. Лихогруд О. М. Наукові підходи до визначення цінності земельних ресурсів містобудівних систем у ринкових умовах. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/6_2016/13.pdf/,
3. Палеха Ю. М. Економіко-географічні аспекти формування вартості територій населених пунктів. Наукове видання /Палеха Ю. М. Київ: Профі, 2006. 324 с.,
4. Третяк А. М., Другак В. М., Колганова І. Г. Інновації у землеустрої: авторський нагляд за виконанням проектів землеустрою щодо впорядкування землекористування сільськогосподарських підприємств. Землевпорядний вісник. 2013. № 4. С. 23–29.,
5. Колганов А. Ю., Колганова І. Г. Інновації щодо створення землекористувань індустріальних парків на місцевому рівні. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2013. № 1–2. С. 109–115.,
6. Про інвестиційну діяльність. Закон України. Документ 1560-XII. Редакція від 10.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>,
7. Беспалько Р. І., Воронюк Ю. Ю. Інвестиційна привабливість земель сільськогосподарського призначення в Україні. Науковий вісник НЛТУ України. 2013. № 23(16). С. 309-313.,
8. Мамонов К. А., Радзінська Ю. Б. Дослідження стану та особливостей інвестиційної привабливості земель міст України. Автомобільні дороги і дорожнє: Науково-технічний збірник. К.: НТУ. 2017. Випуск 102. С. 125–129.,
9. Рій І. Ф. Еколого-економічна ефективність та інвестиційна привабливість землекористування у сільському господарстві. Вісник Сумського національного аграрного університету. 2015. № 5 (64). С. 207-212.,
10. Про охорону земель. Закон України. Документ 962-IV. Редакція від 18.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>

ASSESSMENT OF INVESTMENT, INNOVATION AND SECURITY FACTORS OF LAND USE IN THE SYSTEM OF TERRITORIAL DEVELOPMENT OF REGIONS

Mamonov Kostiantyn A., Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Land Administration and Geographic Information Systems, O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Kharkiv, Ukraine, e-mail: Kostyantyn.Mamonov@kname.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-0797-2609>

Goy Vasyl V., PhD in Economics, Assistant Professor, Department of Land Administration and Geoinformation Systems, O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Kharkiv, Ukraine, e-mail: Vasyl.Hoi@kname.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0003-1822-4478>

Kovalchuk Vasyl S., Postgraduate Student, Department of Land Administration and Geoinformation Systems, O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Kharkiv, Ukraine, e-mail: vasyl.kovalchuk@kname.edu.ua, <https://orcid.org/0009-0007-1394-7008>

Mamonov Vladyslav K., student, Educational and Research Institute of Computer Modelling, Applied Physics and Mathematics, National Technical University 'Kharkiv Polytechnic Institute', Kharkiv, Ukraine, E-mail - thevladwork@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0009-9323-6760>

Abstract: It is determined that the formation of a modern system of land relations is aimed at improving the efficiency of land use to ensure territorial development at the regional level. Of particular importance is the formation of a quantitative basis for ensuring the territorial development of regional land use on the basis of an assessment for making informed decisions and developing proposals to improve the efficiency of land use.

The goal of forming directions for assessing investment, innovation and security factors of land use in the system of territorial development of regions was achieved.

The following tasks were solved: allocation of investment, innovation and security factors of land use; development of directions for assessing investment, innovation and security factors of land use in the system of territorial development of regions.

As a result of the study, based on the systematisation of theoretical and methodological provisions and regulatory and legal support, local investment, innovation and security factors of territorial development of land use in the regions are allocated. The directions of assessment of local and generalised investment, innovation and security indicators are proposed. The methods of assessment are defined and generalising models are proposed. The presented measures allowed to form a quantitative basis for making informed decisions in the system of ensuring the territorial development of land use in the regions.

Keywords: territorial development of land use, regional land valuation, investment and innovation indicators, security indicators, expert methods, analytical methods, valuation models.

References

1. Trehub M. V. Formuvannya prostorovoyi informatsiyi dlya derzhavnoho zemel'noho kadastru: monohrafiya. Nats. Hirn. un-t. D. : NHU, 2014. 136 s.,
2. Lykhohrud O. M. Naukovi pidkhody do vyznachennya tsinnosti zemel'nykh resursiv mistobudivnykh system u rynkovykh umovakh. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/6_2016/13.pdf/,
3. Palekha YU. M. Ekonomiko-heohrafichni aspekty formuvannya vartosti terytoriy naselenykh punktiv. Naukove vydannya /Palekha YU. M. Kyiv: Profi, 2006. 324 s.,

4. Tretyak A. M., Druhak V. M., Kolhanova I. H. Innovatsiyi u zemleustroyi: avtors'kyy nahlyad za vykonannyam proektiv zemleustroyu shchodo vporядkuvannya zemlekorystuvannya sil's'kohospodars'kykh pidpryyemstv. Zemlevporyadnyy visnyk. 2013. № 4. S. 23–29.,
5. Kolhanov A. YU., Kolhanova I. H. Innovatsiyi shchodo stvorennya zemlekorystuvan' industrial'nykh parkiv na mistsevomu rivni. Zemleustriy, kadastr i monitorynh zemel'. 2013. № 1–2. S. 109–115.,
6. Pro investytsiynu diyal'nist'. Zakon Ukrayiny. Dokument 1560-XII. Redaktsiya vid 10.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>,
7. Bespal'ko R. I., Voronyuk YU. YU. Investytsiyna pryvablyvist' zemel' sil's'kohospodars'koho pryznachennya v Ukrayini. Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny. 2013. № 23(16). S. 309-313.,
8. Mamonov K. A., Radzins'ka YU. B. Doslidzhennya stanu ta osoblyvostey investytsiynoyi pryvablyvosti zemel' mist Ukrayiny. Avtomobil'ni dorohy i dorozhnye: Naukovo-tekhnichnyy zbirnyk. K.: NTU. 2017. Vypusk 102. S. 125–129.,
9. Riy I. F. Ekoloho-ekonomichna efektyvnist' ta investytsiyna pryvablyvist' zemlekorystuvannya u sil's'komu hospodarstvi. Visnyk Sums'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu. 2015. № 5 (64). S. 207-212.,
10. Pro okhoronu zemel'. Zakon Ukrayiny. Dokument 962-IV. Redaktsiya vid 18.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>